

Autismespectrumstoornis bij volwassenen

Contextuele psychodiagnostiek en een cliëntgericht psychotherapeutisch perspectief

Docent: dhr. drs. R. Vuijk
klinisch psycholoog

Een autismespectrumstoornis (ASS) wordt niet altijd als zodanig of juist te vaak gediagnosticeerd bij volwassenen met moeilijkheden op het gebied van sociale interactie. Er wordt zowel gesproken van onder- als overdiagnostiek. Daarnaast ervaren volwassenen met ASS vaak grote problemen in het dagelijks leven: gevoel van anders zijn, er niet bij horen, spanningen in contact, geen aansluiting vinden bij mensen om hen heen, werkproblemen.

In deze cursus wordt u als psychodiagnosticus een actueel theoretisch en praktijkkritisch-casuïstisch perspectief op werkwijze en houding in de contextuele psychodiagnostiek van ASS geboden, opdat u met zorgvuldigheid ASS, eventuele comorbiditeit dan wel een differentiële diagnose kan overwegen bij volwassenen. Tevens krijgt u als therapeut een directieftherapeutisch en cliëntgericht referentiekader aangereikt van waaruit u de behandeling van volwassen cliënten met ASS bewust en weloverwogen kan indiceren en vormgeven.

Doelgroep

(Klinisch) (neuro-)psychologen, gz-psychologen, psychotherapeuten, psychiaters.

Doelstelling

Na afloop van de cursus heeft de cursist zicht op het psychodiagnostiektraject bij volwassenen met een ASS en kan men daarmee in de praktijk aan de slag: hoe verschillende onderdelen van de psychodiagnostiek uit te voeren en toe te passen. Men weet welke behandelingen het meest geschikt zijn bij een ASS en men heeft kennis van het vormgeven van een behandeling van een ASS vanuit een psychotherapeutisch denkkader.

Inhoud

- ASS in gedrag en denken
- richtlijn (contextuele) psychodiagnostiek ASS bij volwassenen
- casuïstiek: bespreking psychodiagnostiek (waaronder vragenlijsten)
- differentiaaldiagnostiek en comorbiditeit
- specifieke autisme-instrumenten waaronder de NIDA
- onderscheid ASS en overige DSM-stoornissen
- bejegening: contactmogelijkheden bij een ASS
- behandeling: verschillende behandelvormen geschikt voor mensen met een ASS
- begeleiding: aansluiten en versterken bij een ASS

- kwaliteiten en competenties van de hulpverlener als bijdrage aan een geslaagde behandeling

Werkwijze

- bespreking theorie en praktijk
- discussie
- beeldmateriaal
- opdrachten in (sub)groepen
- literatuurstudie

Aantal studiecontacturen : 12

Aantal uren in categorie Diagnostiek : 6

Aantal uren in categorie Behandeling: 6

Aantal uren in categorie Overig : 0

Aantal pagina's literatuur : 175

Literatuur

Geadviseerd wordt om bekend te zijn met de inhoud van de literatuur tijdens de cursus.

Contactgegevens cursusleider

Richard Vuijk

Klinisch psycholoog

AutismeSpectrumNederland

Praktijk voor scholing, supervisie en consultatie

www.autismespectrumnederland.nl

info@autismespectrumnederland.nl

SARR Expertisecentrum Autisme

Oudedijk 76

3062 AG Rotterdam

088-3585500

r.vuijk@bavo-europoort.nl

www.sarr.nl

Eerste bijeenkomst

Leerdoelen:

- dat men weet wat verstaan wordt onder autismespectrumstoornissen en dat men het spectrum contextueel kan plaatsen
- dat men in staat is tot het in het vervolg komen tot vermoedens/screenen van een ASS bij de eigen cliëntenpopulatie
- dat men weet heeft van waar rekening mee te houden in ASS-diagnostiek en dat men kennis heeft van specifieke autisme-instrumenten

Programma: inhoud en werkwijze

09.30 – 11.00 uur: kennismaking, klinisch beeld van ASS, DSM-5, gedrag en denken

11.00 – 11.15 uur: pauze

11.15 – 12.30 uur: cognitieve verklaringstheorieën, mentaliseren bij ASS

12.30 – 13.30 uur: lunchpauze

13.30 uur – 15.00 uur: contextuele psychodiagnostiek: werkwijze/richtlijn/casuïstiek

15.00 – 15.15 uur: pauze

15.15 – 16.30 uur: discussie/bespreking/kritische reflectie op psychodiagnostiek bij ASS, diagnosegesprek met cliënt: terugkoppelen van diagnose aan cliënt

Huiswerk/opdracht

Lezen van bijgevoegde literatuur wordt aanbevolen.

Literatuur

- Delfos, M.F. (2012). Autisme vanuit ontwikkelingsperspectief. Nieuwe inzichten in autismespectrumstoornissen. *GZ-psychologie*, 8, 10-15.
Leeswerk: 6 pagina's.
- Jones, L., Goddard, L., Hill, E.L., Henry, L.A., & Crane, L. (2014). Experiences of receiving a diagnosis of autism spectrum disorder: a survey of adults in the United Kingdom. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 3033-3044.
Leeswerk: 11 pagina's.
- Koning, M.B. de, & Fouwels, A.J. (2005). Stoornis van Asperger of persoonlijkheidsstoornis uit het A-cluster: differentiële diagnostiek bij een volwassen patiënt. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 47, 707-711.
Leeswerk: 5 pagina's.

- Lai, M-C., Lombardo, M.V., & Baron-Cohen, S. (2014). Autism. *The Lancet*, 383, 896-910.
Leeswerk: 15 pagina's.
- Lugnegård, T., Hallerbäck, M.U., & Gillberg, C. (2012). Personality disorders and autism spectrum disorders: what are the connections? *Comprehensive Psychiatry*, 53, 333-340.
Leeswerk: 8 pagina's.
- Ronsse, E. (2008). Helpt de MMPI-2 een autismspectrumstoornis opsporen? *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 1, 16-23.
Leeswerk: 8 pagina's.
- Schriber, R.A., Robins, R.W., & Solomon, M. (2014). Personality and self-insight in individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106, 112-130.
Leeswerk: 18 pagina's.
- Sijde, A. van der (2013). Autisme in de DSM-5. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 2, 40-49.
Leeswerk: 10 pagina's.
- Vannucchi, G., Masi, G., Toni, C., Dell'Osso, L., Marazziti, D., & Perugi, G. (2014). Clinical features, developmental course, and psychiatric comorbidity of adult autism spectrum disorders. *CNS Spectrums*, 19, 157-164.
Leeswerk: 8 pagina's.
- Vuijk, R. (2012). Psychodiagnostiek autismspectrumstoornissen bij volwassenen: een descriptief-structureel psychodiagnostisch overzicht. *GZ-psychologie*, 5, 10-14.
Leeswerk: 5 pagina's.
- Vuijk, R. (2014). *Nederlands Interview ten behoeve van Diagnostiek Autismspectrumstoornis bij volwassenen (NIDA)*. Rotterdam: Sarr Expertisecentrum Autisme/Dare to Design.
- Vuijk, R., Nijs, P.F.A. de, Vitale, S.G., Simons-Sprong, M., & Hengeveld, M.W. (2012). Persoonlijke aspecten bij volwassenen met autismspectrumstoornissen gemeten met de 'Temperament and Character Inventory' (TCI). *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 54(8), 699-707.
Leeswerk: 9 pagina's.
- Zee, E. van der, & Derksen, J.J.L. (2013). Autisme: een spectrum aan onduidelijkheid. *GZ-psychologie*, 1, 18-24.
Leeswerk: 7 pagina's.

Tweede bijeenkomst

Leerdoelen:

- dat men weet wanneer een behandeling/begeleiding van mensen met een ASS de meeste kans van slagen heeft
- dat men de verschillende behandelvormen/interventies kent die bij mensen met een ASS momenteel best-practice worden toegepast
- dat men weet welke opstelling als hulpverlener in het contact met mensen met een ASS de meeste kans van slagen heeft en dat men de eigen mogelijkheden en beperkingen kent in contact t.a.v. mensen met ASS.

Programma: inhoud en werkwijze

09.30 – 11.00 uur: een directieftherapeutisch perspectief en een cliëntgericht perspectief op de behandeling van ASS

11.00 – 11.15 uur: pauze

11.15 – 12.30 uur: partnerrelatietherapie bij ASS: beeldmateriaal echtpaartherapie, opdracht in subgroepen, plenaire terugkoppeling

12.30 – 13.30 uur: lunchpauze

13.30 – 15.00 uur: bejegening, begeleiding, prikkels en eisen

15.00 – 15.15 uur: pauze

15.15 – 16.30 uur: reflectie op eigen functioneren sterke-zwakke kanten t.a.v. mensen met ASS, de therapeutische relatie, evalueer cursus

Huiswerk/opdracht

Lezen van bijgevoegde literatuur wordt aanbevolen.

Literatuur

- Oosterhoff, M., Daal, J. van, Blijd-Hoogewys, E., & werkgroep behandeling CASS18+. (2012). Consensus document CASS18+. Behandeling van autisme bij volwassenen met een normale intelligentie. *Wetenschappelijk Tijdschrift Autisme*, 3, 92-98. Leeswerk: 7 pagina's.
- Vuijk, R. (2012). Directieve therapie voor volwassenen met autismespectrumstoornissen. *Directieve Therapie*, 32(4), 273-286. Leeswerk: 13 pagina's.
- Vuijk, R. (2013). Procesgerichte gesprekstherapie: enige gedachten over een procesbehandeling van normaal intelligente volwassenen met

autismespectrumstoornissen (ASS). *Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie*, 51, 120-127.
Leeswerk: 8 pagina's.

- Vuijk, R. (2014). Partnerrelatietherapie voor volwassenen met autisme – Visies, interventies en casuïstiek. *Systeemtherapie*, 26(3), 174-186.
Leeswerk: 12 pagina's.
 - Vuijk, R. (2014). Legestoeldialoog als acceptatietechniek voor partners van mensen met een autismespectrumstoornis. *Tijdschrift Klinische Psychologie*, 44(2), 99-107.
Leeswerk: 8 pagina's.
 - Woodman, A.C., Smith, L.E., Greenberg, J.S., & Mailick, M.R. (2015). Change in autism symptoms and maladaptive behaviors in adolescence and adulthood: the role of positive family processes. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 45, 111-126.
Leeswerk: 16 pagina's.
-

Wijze van eindtoetsing

Schriftelijke rapportage waarin het geleerde gebruikt wordt

Uitwerking wijze van toetsing

Autisme versus schizoïde en schizotypische persoonlijkheidsstoornis

In de literatuur leest men regelmatig over onderscheid en overlap tussen autisme, schizoïde en schizotypische persoonlijkheidsstoornis. Echt duidelijker wordt het er niet van: de een houdt vast aan een duidelijk onderscheid tussen de stoornissen, de ander vindt, dat er sprake is van stoornissen in eenzelfde spectrum en de DSM hanteert het criterium van het uitsluiten ofwel niet comorbide diagnosticeren. Al met al levert bovenstaande regelmatig her en der zowel in de opleiding als onder specialisten op gebied van autisme en persoonlijkheidsdiagnostiek veel discussie op.

Welke inhoudelijk beargumenteerde positie neem jij in bovenstaande in?

Welk antwoord geef je omtrent bovenstaande aan een patiënt die de vraag stelt: wat is wat en wat is het verschil in behandeling van de 3 stoornissen?